

ARMADA
CLASIC
◆

ARKADI ◆ SI BORIS STRUGAŢKI

E
GREU
SĂ FII ZEU

Ediția a II-a
Traducere din limba rusă de
VALERIAN STOICESCU

ARMADA

Redactor-șef: Marian COMAN
Coperta: Adnan VASILE
Prepress copertă: Alexandru CSUKOR
Tehnoredactor: Magda BITAY
Lector: Raluca RĂDULESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STRUGAȚKI, ARKADI NATANOVICI

E greu să fii zeu / Arkadi și Boris Strugațki; trad.: Valerian Stoicescu. - Ed. a 2-a. -
București: Nemira Publishing House, 2023
ISBN 978-606-43-1544-1

I. Strugațki, Boris Natanovici
II. Stoicescu, Valerian (trad.)

821.161.1

Arkadi & Boris STRUGAȚKI
ТРУДНО БЫТЬ БОГОМ
Copyright © 1964 by Arkady & Boris Strugatsky

Copyright © Nemira, 2016, 2023 pentru prezenta ediție în limba română.
ARMADA CLASIC este o colecție a imprintului ARMADA.
ARMADA este un imprint al Grupului Editorial **NEMIRA**.

Tiparul executat de de PAPER PRINT INVEST, BRĂILA.

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări, închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-1544-1

„Acelea au fost zile când am înțeles ce înseamnă să suferi;
ce înseamnă să-ți fie rușine; ce înseamnă să fii disperat.“

PIERRE ABELARD

„Iată despre ce aș vrea să vă previn. În timpul executării
sarcinii veți avea arme pentru a vă spori autoritatea. Dar nu aveți
voie să le folosiți în nicio împrejurare. În nicio împrejurare.
M-ați înțeles?“

ERNEST HEMINGWAY

PROLOG

Anca avea arbaleta cu patul din material plastic negru, cu o coardă din oțel cromat ce se putea întinde printr-o singură mișcare a levierului, într-o alunecare lină. Anton nu accepta aceste facilități: avea un mecanism bun de luptă, modelul mareșalului Tots, de pe vremea regelui Pits Întâiul, o armă acoperită cu un strat de cupru negru, cu un mic tambur pe care se înfășura șnurul din tendon de bou. În ceea ce-l privește pe Pașca, acesta își luase o carabină pneumatică, considerând că arbaletele sunt o copilărie a omenirii. Asta pentru că era leneș și nu avea talent pentru meseria de tâmplar.

Au acostat la țărmul nordic, acolo unde ieșeau la iveală din malul abrupt, nisipos și galben, rădăcinile noduroase ale pinilor înalți ca niște catarge. Anca abandona cârma și privi în jur. Soarele se ridicase deja deasupra pădurii și totul era scaldat în azuriu, verde și galben – ceața bleu de deasupra lacului, brazilii de culoare verde-închis și malul galben pe acea parte. Cerul era senin, de un albastru diluat.

— Nu-i nimic acolo, spuse Pașca.

Băieții se uită în apă, aplecați peste bord.

— O știucă uriașă, rosti cu fermitate Anton.

— Cu așa aripioare? întrebă Pașca.

Anton tăcu, Anca se uită și ea în apă, dar nu își văzu decât propria imagine.

— Bine ar fi fost să ne scaldăm, spuse Pașca, lăsând mâna în apă până la cot. E rece, adăugă el.

Anton se îndreaptă spre proră și sări pe mal. Barca se clătină. Anton prinse bordul bărcii și se uită întrebător la Pașca. Atunci Pașca se ridică, puse vâsla pe după gât, ca pe o cobiliță, și, unduindu-și partea de jos a corpului, cântă:

Vitzluputli! Bătrâne căpitan!
 Hei, amice, tot mai sforăiți?
 Păzea, c-acu' veți fi izbiți
 De haite de rechini prăjiți!

Fără să scoată un cuvânt, Anton trase brusc barca.

— Hei-hei! țipă Pașca, prinzându-se de bord.

— De ce prăjiți? întrebă Anca.

— Nu știu, răspunse Pașca. Cei doi săriră din barcă.

— Nu-i așa că e grozav? „Haite de rechini prăjiți!“

Au tras barca la mal. Picioarele se scufundau în nisipul umed, acoperit de o sumedenie de ace uscate și conuri de brad. Barca era grea și alunecoasă, dar au tras și pupa afară din apă, apoi s-au oprit, gâfâind.

— Mi-am strivit piciorul, spuse Pașca și începu să-și aranjeze bandana roșie de pe cap. Avea mare grijă ca nodul benzii să stea exact deasupra urechii drepte, întocmai ca la pirații năsoși irukanieni.

— Viața nu e scumpă, o-hei! declamă el.

Anca își sugea cu atenție degetul.

— Te-ai înțepat? întrebă Anton.

— Nu. M-am julit. Nu știu care dintre voi are niște gheare...

— Ia să văd.

Ea îi arătă.

— Mda, făcu Anton. Traumă. Ei, ce-i de făcut?

— Pe u-mărr-r și apoi de-a lungul țărmului, propuse Pașca.

— Atunci chiar că a meritat să ieșim din barcă, spuse Anton.

— Cu barca poate și mamaia, explică Pașca. Dar pe mal: stufărișul – unu la mână, râpele – doi la mână, vâltorile – trei la mână. Cu mihalți. Sunt și somni.

— Haitele de somni prăjiți, spuse Anton.

— Dar tu te-ai scufundat în vârtoare?

— M-am scufundat.

— N-am văzut. N-am avut șansa să văd așa ceva.

— Multe-ai mai văzut tu!

Anca le întoarse spatele, își ridică arbaleta și trase într-un brad aflat la douăzeci de pași. Bucăți din coaja copacului căzură.

— Meserie! exclamă Pașca și imediat trase cu carabina, țintind săgeata Ancăi, dar nu o nimeri.

— Nu mi-am ținut respirația, se justifică el.

— Și dacă ți-ai fi ținut-o? întrebă Anton. Se uită la Anca.

Anca trase cu o mișcare puternică levierul coardei. Anca avea o musculatură frumoasă. Anton privea cu plăcere cum se umfla pe sub pielea bronzată ghemul tare al bicepsului.

Anca ținti cu atenție și mai trase o dată. A doua săgeată se înfipse în trunchi, trosnind, puțin mai jos de prima.

— Păcat că facem asta, rosti Anca, lăsând în jos arbaleta.

— Ce? întrebă Anton.

— Distrugem arborii, asta e. Ieri am prins un puști care trăgea cu arcul în pomi și l-am pus să scoată săgețile cu dinții!

— Pașca! spuse Anton. Șterge-o, că tu ai dinți buni.

— Eu am un dinte care șuieră, spuse Pașca.

— În fine, spuse Anca. Hai să facem ceva.

— Nu-mi arde să mă cațăr pe râpe, spuse Anton.

— Nici eu nu am chef. Să mergem drept înainte.

— Unde? întrebă Pașca.

— Unde vedem cu ochii.

— Păi? spuse Anton.

— Deci în saiva, spuse Pașca. Toșca, hai la Șoseaua Uitată. Îți amintești?

— Ce-ar mai fi!

— Știi, Anecika... începu Pașca.

— Nu-ți sunt nicio Anecika, i-o tăie Anca.

Nu putea suporta când cineva o chema altfel decât Anca.

Anton știa foarte bine asta. Spuse repede:

— Șoseaua Uitată. Nu se circulă pe ea. Nu există nici pe hartă. Iar unde duce, nici asta nu se știe.

— Dar voi ați fost acolo?

— Am fost. Dar n-am reușit să explorăm.

— Un drum de nicăieri către nicăieri, își reveni Pașca.

— Marfă! se aprinse Anca. Ochii ei deveniră două fante întunecate: Să mergem. Ajungem până diseară?

— Fii serioasă! La douăsprezece suntem acolo.

Au escaladat râpa. La marginea ei, Pașca întoarse capul. Jos se zărea lacul albastru, cu limbi galbene de nisip, pleșuve, barca de pe malul nisipos și niște cercuri mari, convergente, pe suprafața liniștită a apei un-suroase de lângă mal – probabil că acolo fusese acea știucă. Și Pașca simți iarăși un extaz nedefinit, ca întotdeauna când ei fugeau de la internat împreună cu Toșca și aveau înaintea o zi întreagă de capul lor, plină de locuri neexplorate, cu fragi, cu pajiști fierbinți și pustii, cu șopârle cenușii și izvoare cu apă rece ca gheața, ce apăreau pe neașteptate. Și ca întotdeauna îi venea să urle, să sară în sus, și de fapt asta și făcu imediat, în timp ce Anton se uită la el râzând și văzu în ochii lui Anton o deplină înțelegere. Iar Anca își duse două degete la gură și fluieră voinicește, apoi intrară cu toții în pădure.

Pădurea de pini era rară, picioarele alunecau pe cetină. Razele soarelui cădeau pieziș și treceau printre trunchiurile drepte, lăsând pe pământ pete aurii. Mirosea a rășină, a lac și fragi; de undeva de sus răzbătea ciritul unor păsărele nevăzute.

Anca mergea în față, ținându-și arbaleta sub braț și aplecându-se uneori după fragii sângerii, parcă lăcuiți. Anton se ținea în urma ei, purtându-și pe umăr mecanismul de luptă, modelul mareșalului Tots. Tolba cu săgețile bune de luptă îl izbea greu în spate. Mergea și privea gâtul bronzat al Ancăi, aproape negru, cu vertebrele ieșite în relief. Uneori se uita în jur după Pașca, dar acesta nu se zărea, doar uneori licărea în soare bentița lui roșie, când în dreapta, când în stânga. Anton își imagină cum Pașca se furișează neauzit printre brazi, cu carabina pregătită, întinzându-și înaintea fața slabă, sălbatică, cu nasul julit. Pașca se furișează prin saiva, că doar nu-i de glumit cu saivaua. Saivaua, prietene, te întreabă și trebuie să ai răgazul să-i răspunzi, se gândi Anton și chiar s-ar fi încovoiat puțin, dar în fața lui se găsea Anca și ea ar fi putut să se întoarcă spre el. Ar fi fost cam penibil.

Anca întoarse capul și întrebă:

— Ați plecat neauziți?

Anton dădu din umeri.

— Cine pleacă zgomotos?

— Eu, pare-se, am făcut totuși zgomot, spuse Anca îngrijorată. Am scăpat ligheanul și pe coridor s-au auzit niște pași. Probabil că era Fecioara Katia – astăzi este de gardă. Am fost nevoită să sar în rondul cu flori. Tu ce zici, Toșca, ce fel de flori cresc în rondul ăla?

Anton se încruntă.

— La tine sub fereastră? Nu știu. De ce?

— Sunt niște flori extrem de rezistente. „Nu le-ableacă vântul, nu le rupe furtuna.“ De câțiva ani tot sare câte cineva prin ele, iar lor nici că le pasă.

— Interesant, spuse Anton cu o mină gânditoare.

Își aminti că și la el sub fereastră se găsea un rond cu flori pe care „nu le-ableacă vântul, nu le rupe furtuna“. Dar el nu le-a dat niciodată atenție.

Anca se opri, îl așteptă și îi întinse un pumn de fragi. Anton luă cu grijă trei.

— Mai ia, spuse Anca.

— Mulțumesc, spuse Anton. Îmi place să culeg fragii unul câte unul. Și zici că Fecioara Katia este destul de bună, nu-i așa?

— Depinde, spuse Anca. Când în fiecare seară i se spune omului că are picioarele ba murdare, ba prăfuite...

Ea tăcu. Era uimitor de plăcut să mergi cu ea prin pădure, umăr la umăr, să-i atingi ca din întâmplare coatele goale și s-o privești – cât este de îndemânică, de frumoasă și de binevoitoare, cât de mari sunt ochii ei cenușii, cu gene negre.

— Da, spuse Anton, întinzând mâna pentru a îndepărta păienjenișul ce sclipea în soare. Chiar că ea nu are picioarele prăfuite. Ia să fi fost și tu purtată pe brațe prin bălți, atunci, înțelegi, nici tu nu ai fi fost prăfuită...

— Dar cine o poartă în brațe?

— Henrich, de la stația meteo. Îl știi și tu, unu' barosan, blond.

— Serios?

— De ce te miri? Orice puști știe că sunt îndrăgostiți.

Iarăși tăcură. Anton o privi pe Anca. Ochii Ancăi păreau niște dungi negre.

— Și când a fost asta? întrebă ea.

— A fost într-o noapte cu lună, răspuse fără chef Anton. Numai vezi să nu te dai de gol.

Anca zâmbi.

— Nu te-a tras nimeni de limbă, Toșca. Mai vrei fragi?

Anton strânse mașinal fragii din palma ei murdară și îi aruncă în gură. Nu-mi plac flecarii, se gândi. Nu suport palavragiilor. Găsi pe neașteptate argumentul.

— O să fii și tu purtată cândva în brațe. Ți-ar plăcea dacă s-ar discuta pe această temă?

— De unde ai scos-o că voi începe să bârfesc? spuse absentă Anca. În general, nu iubesc palavragiilor.

— Auzi, la ce te gândești?

— La nimic special.

Anca ridică din umeri. Puțin mai târziu adăugă confidențial:

— Știi, așa m-am săturat ca-n fiecare seară dată de la Dumnezeu să mă spăl de două ori pe picioare!

„Biată Fecioară Katia, se gândi Anton, saivaua nu-i de tine.“

Au dat de potecă. Aceasta cobora, iar pădurea devenea tot mai întunecoasă. Aici crescuseră din belșug ferigile și iarbă înaltă, umedă. Trunchiurile pinilor erau acoperite cu mușchi și cu spuma albicioasă a lichenilor. Dar saivaua nu glumește. O voce răgușită, ce nu avea nimic omenesc, urlă pe neașteptate.

— Stai! Aruncă arma – tu, nobile don, și tu, dona!

Când saivaua te întreabă, trebuie să fii capabil să răspunzi. Printr-o mișcare precisă, Anton o îmbrânci pe Anca în ferigile din dreapta potecii și sări el însuși în partea stângă, rostogolindu-se printre ferigi și ascunzându-se după o buturugă putrezită. Ecooul răgușit încă mai rătăcea printre trunchiurile pinilor, iar poteca era deja pustie. Se așternu liniștea.

Culcat într-o rână, Anton învârtea tamburul, întinzând coarda. Trosni un foc de armă și peste Anton căzu un fel de mizerie. Vocea răgușită, neomenească, rosti:

— Donul este nimerit în călcâi!

Anton gemu și își trase piciorul.

— Nu în piciorul ăla, în dreptul, preciză vocea.